سرمقاله

از جرف تا اربیل؛ دولت‌سازی یا تمرکزگرایی؟

ادامه از صفحه یک

اگر تنها سراغ جرف رفته بود، آن را منازعه‌ای درون‌شیعی می‌خواندند. اما رویارویی همزمان با یک گروه مسلح شیعی و با اقلیم کردستان، و با استدلالی واحد، دست‌کم از اراده‌ای حکایت دارد که می‌خواهد همگان را با یک ترازو بسنجد. این اراده، صرف‌نظر از نتیجه، در کارنامهٔ دولت الزیدی ثبت خواهد شد.

با این همه، دو پرونده هم‌سنگ نیستند. کتائب حزب‌الله برای اداره کردن یک منطقه هیچ مشروعیت قانونی نداشت. اما اقلیم کردستان نهادی است که قانون اساسی ۲۰۰۵ آن را به رسمیت شناخته است، پارلمان و دولت و نیروی نظامی خود را دارد و کردها برای دستیابی به آن بهایی گزاف پرداخته‌اند. خوانندهٔ ایرانی که جنگ هشت‌ساله را به یاد دارد، می‌داند «ارتش عراق» در حافظهٔ جمعی کردها چه طنینی دارد. این همان ارتشی است که در عملیات «انفال» روستاهای کردنشین را با خاک یکسان کرد و حلبچه را در اسفند ۱۳۶۶ آماج سلاح شیمیایی ساخت. از همین روست که اعتراض هزاران نفر در کنار قلعهٔ اربیل را نمی‌توان صرفاً به منازعه بر سر نفت فروکاست. بری پوزن، نظریه‌پرداز امنیت در دانشگاه ام‌آی‌تی، چنین وضعی را «معمای امنیت» می‌نامد. وقتی اعتماد میان گروه‌ها فرسوده است، اقدامی که یک طرف آن را دفاعی و مشروع می‌داند، طرف دیگر تهدیدی وجودی می‌فهمد. آنچه برای بغداد بازگرداندن حاکمیت است، در اربیل بازگشت سایهٔ گذشته تلقی می‌شود.

پیچیدگی دیگر در رأی دادگاه نهفته است. دادگاه صلاحیت اقلیم را به مناطقی محدود کرده که در ۱۹ مارس ۲۰۰۳، یعنی در آستانهٔ حملهٔ آمریکا، در اختیار داشت. بدین ترتیب، مناطقی که پیشمرگه پس از آن تاریخ به دست گرفت، از جمله میدان‌های نفتی کرکوک، از قلمرو صلاحیت قانونی اقلیم خارج می‌شود. این همان پروندهٔ «مناطق مورد مناقشه» است که اصل ۱۴۰ قانون اساسی قرار بود تا پایان ۲۰۰۷، از راه سرشماری و همه‌پرسی، تکلیفش را روشن کند، و هرگز اجرا نشد. اکنون مسئله‌ای که قانون اساسی آن را سیاسی می‌دانست و حل آن را به رأی مردم سپرده بود، با حکمی قضایی پاسخ گرفته است. حکمی که دو تن از قضات همان دادگاه نیز با آن مخالفت کردند.

رأی دادگاه لازم‌الاجراست و نمی‌توان از آن گذشت. اما قانونی که یکی از طرفین آن را از آنِ خود ندانند، در مقام اجرا ناگزیر به قوهٔ قهریه تکیه خواهد کرد. و دولتی که بر قوهٔ قهریه تکیه کند، به همان نظمی بازمی‌گردد که می‌خواست از آن عبور کند. تمایز میان «دولت‌سازی» و «تمرکزگرایی» دقیقاً در همین نقطه است. دولت‌سازی انحصار مشروع خشونت را می‌طلبد؛ تمرکزگرایی انحصار قدرت را.

نشانه‌هایی هست که راه گفت‌وگو هنوز گشوده است. نخست‌وزیر، به‌جای اعزام ارتش، فالح الفیاض، رئیس سازمان حشد شعبی، را با پیامی به اربیل فرستاده است. مسعود بارزانی نیز اعلام کرده اقلیم در مقابله با قاچاق همکاری خواهد کرد، مشروط بر آن‌که از مجاری قانونی باشد. مسرور بارزانی، نخست‌وزیر اقلیم، نیز با وجود مخالفت صریح، درِ گفت‌وگو را بسته اعلام نکرده است.

پرسشی دیگر نیز باقی است. دفتر نخست‌وزیر با تأکید اعلام کرده که این تصمیم‌ها برآمده از ارادهٔ ملی است و به تشویق یا دیکتهٔ هیچ طرف خارجی اتخاذ نشده. این تأکید بی‌وجه نیست، چرا که گزارش‌ها از پشتیبانی واشنگتن حکایت دارند. اقتداری که بر حمایت بیرونی استوار باشد، با دگرگونی سیاست آن حامی، به همان سرعتی که پدید آمده، می‌تواند فروبپاشد.

آزمون اصلی دولت الزیدی در ماه‌های پیش رو است. ترازو آن‌گاه ترازوست که در هر دو کفه یکسان عمل کند. آیا آوارگان جرف به خانه‌های خود بازخواهند گشت؟ آیا کرکوک با گفت‌وگو اداره خواهد شد یا با قوهٔ قهریه؟ و آیا پرونده‌ای که دو دهه معلق مانده، با مشارکت کردها حل خواهد شد یا به رغم آنان؟ اگر پاسخ این پرسش‌ها مثبت باشد، این هفته را باید سرآغاز گذار عراق از «دولت طبیعی» به دولت مدرن دانست. در غیر این صورت، آنچه رخ داده چیزی جز جابه‌جایی سهم‌ها بر سر همان سفرهٔ قدیمی نخواهد بود.

«ابتکار» همزمان با صحبت‌های پزشکیان در وزارت نفت گزارش می‌دهد

زمستان و آزمون کارآمدی دولت

گروه سیاسی - مسعود پزشکیان در آستانه ورود کشور به فصل سرما، بار دیگر بر ضرورت همکاری مردم و دستگاه‌های اجرایی برای مدیریت مصرف انرژی تأکید کرد. رئیس‌جمهور روز گذشته در مراسم افتتاح برخط پنج طرح توسعه‌ای، زیرساختی و زیست‌محیطی وزارت نفت، همراهی شهروندان، تولیدکنندگان و مدیران را از الزامات عبور از شرایط دشوار کنونی دانست. سخنان پزشکیان در شرایطی مطرح می‌شود که ناترازی انرژی طی سال‌های اخیر از مسئله‌ای تخصصی در حوزه نفت و نیرو به یکی از دغدغه‌های اصلی اقتصاد و زندگی روزمره مردم تبدیل شده است. در این میان، تأکید رئیس‌جمهور بر مشارکت عمومی، ضرورت توجه همزمان به دو وجه مسئله انرژی را برجسته می‌کند؛ نخست، اصلاح الگوی مصرف و دوم، افزایش کارآمدی و ظرفیت زیرساخت‌هایی که تأمین پایدار انرژی کشور به آنها وابسته است.

هنگامی که مردم آثار ملموس اقدامات دولت برای جلوگیری از هدررفت انرژی را مشاهده کنند، درخواست از آنها برای مشارکت در برنامه‌های صرفه‌جویی نیز از پشتوانه اجتماعی بیشتری برخوردار خواهد شد

تأکید بر مسئولیت مشترک

پزشکیان در مراسم افتتاح طرح‌های صنعت نفت، جلوگیری از اتلاف منابع گازی را ضروری دانست و خواستار گسترش اقدامات مربوط به جمع‌آوری گازهای مشعل شد.

رئیس‌جمهور همچنین با اشاره به تلاش دشمنان برای ایجاد کمبود و تشدید مشکلات اجتماعی، همکاری مردم و مسئولان را عاملی مؤثر در مقابله با این فشارها عنوان کرد.

پزشکیان ابراز امیدواری کرد با مشارکت عمومی، شرایط زمستان به‌گونه‌ای مدیریت شود که تأمین برق، گاز و سوخت موردنیاز بخش تولید با وقفه مواجه نشود.

به گزارش تسنیم، طرح‌های افتتاح‌شده شامل ایستگاه تقویت فشار میدان گازی هما، مرکز تفکیک میدان تابناک، بازسازی بخش‌هایی از مجتمع گاز پارس جنوبی و پروژه‌های جمع‌آوری گازهای مشعل در مارون و دارخوین است.

بهره‌برداری از این طرح‌ها را می‌توان گامی در جهت افزایش بهره‌وری منابع موجود ارزیابی کرد؛ هرچند ابعاد ناترازی انرژی کشور ضرورت استمرار چنین سرمایه‌گذاری‌هایی را نشان می‌دهد.

ناترازی؛ مسئله‌ای فراتر از مصرف

در سال‌های اخیر، همزمان با افزایش تقاضای انرژی در فصل تابستان و زمستان، درخواست از مردم برای صرفه‌جویی به یکی از محورهای ثابت اطلاع‌رسانی دستگاه‌های اجرایی تبدیل شده است.

اگرچه اصلاح رفتار مصرف‌کنندگان ضرورتی انکارناپذیر است، تقلیل مسئله ناترازی به میزان مصرف خانوارها نمی‌تواند تمامی ابعاد بحران را توضیح دهد.

فرسودگی تجهیزات، محدودیت سرمایه‌گذاری، پایین بودن بهره‌وری برخی صنایع، اتلاف انرژی در شبکه‌های انتقال و توزیع و غیراستاندارد بودن بخشی از ساختمان‌ها، مجموعه عواملی هستند که باید در بررسی ریشه‌های ناترازی مورد توجه قرار گیرند.

برای مثال، خانواری که در ساختمانی فاقد عایق‌بندی مناسب زندگی می‌کند، برای دستیابی به دمای مطلوب ناچار به مصرف انرژی بیشتری است. در چنین شرایطی، توصیه به کاهش مصرف بدون فراهم‌کردن امکان اصلاح تجهیزات گرمایشی و ساختمان، تأثیر محدودی خواهد داشت.

ازاین‌رو، سیاست بهینه‌سازی زمانی اثربخش خواهد بود که شهروندان علاوه بر انگیزه، امکانات لازم برای کاهش مصرف را نیز در اختیار داشته باشند.

هزینه خاموشی برای اقتصاد

یکی از مهم‌ترین بخش‌های سخنان رئیس‌جمهور، تأکید بر جلوگیری از قطع انرژی صنایع در زمستان پیش‌رو بود. محدودیت تأمین برق و گاز صنایع صرفاً به کاهش تولید منجر نمی‌شود، بلکه زنجیره‌ای از پیامدهای اقتصادی را به همراه دارد. کاهش ظرفیت فعالیت کارخانه‌ها، افزایش هزینه تمام‌شده محصولات، اختلال در اجرای تعهدات صادراتی و کاهش درآمد بنگاه‌ها از جمله این پیامدهاست.

در چنین شرایطی، حتی واحدهایی که با محدودیت مستقیم انرژی مواجه نیستند، ممکن است به دلیل اختلال در تأمین مواد اولیه یا خدمات موردنیاز خود متحمل خسارت شوند.

این وضعیت برای بنگاه‌های کوچک و متوسط دشوارتر است؛ زیرا این واحدها معمولاً منابع مالی محدودتری برای جبران خسارت ناشی از توقف فعالیت دارند.

بنابراین، مدیریت پایدار انرژی را باید بخشی از سیاست حمایت از تولید، حفظ اشتغال و کنترل فشارهای تورمی دانست. تحقق این هدف مستلزم آن است که صنایع بتوانند درباره دسترسی به انرژی و هزینه‌های فعالیت خود برنامه‌ریزی کنند.

صرفه‌جویی از مبدأ تولید

تأکید پزشکیان بر جلوگیری از سوزاندن گازهای مشعل، توجهات را به یکی دیگر از ابعاد مدیریت انرژی معطوف کرده است؛ اتلاف منابع پیش از رسیدن به مصرف‌کننده نهایی. جمع‌آوری گازهای مشعل علاوه بر کاهش آلودگی هوا و پیامدهای زیست‌محیطی، می‌تواند زمینه استفاده اقتصادی از منابعی را فراهم کند که پیش‌تر بدون بهره‌برداری مناسب از دست می‌رفتند.

از منظر سیاست‌گذاری عمومی نیز کاهش اتلاف منابع در بخش تولید و انتقال، مکمل تلاش‌هایی است که برای اصلاح مصرف خانوارها انجام می‌شود.

هنگامی که مردم آثار ملموس اقدامات دولت برای جلوگیری از هدررفت انرژی را مشاهده کنند، درخواست از آنها برای مشارکت در برنامه‌های صرفه‌جویی نیز از پشتوانه اجتماعی بیشتری برخوردار خواهد شد.

بااین‌حال، ارائه گزارش‌های شفاف درباره میزان گاز بازیابی‌شده، ظرفیت ایجادشده و تأثیر اقتصادی پروژه‌های افتتاح‌شده، می‌تواند معیار دقیق‌تری برای ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی فراهم کند.

عدالت در مدیریت مصرف

یکی از ملاحظات مهم در تدوین سیاست‌های انرژی، توجه به تفاوت شرایط اقتصادی و اجتماعی خانوارهاست. همه شهروندان از امکانات یکسانی برای کاهش مصرف برخوردار نیستند. خانوارهای کم‌درآمد ممکن است به دلیل محدودیت مالی، امکان تعویض وسایل فرسوده و پرمصرف یا اصلاح تأسیسات ساختمان محل سکونت خود را نداشته باشند.

در مقابل، طراحی نظام تعرفه‌ای متناسب، پرداخت تسهیلات برای خرید تجهیزات کم‌مصرف و حمایت از نوسازی ساختمان‌ها می‌تواند زمینه مشارکت مؤثرتر گروه‌های مختلف جامعه را فراهم کند.

دستگاه‌های دولتی و عمومی نیز می‌توانند با اصلاح مصرف انرژی در ساختمان‌ها و تأسیسات تحت مدیریت خود، نقش پیشگامانه‌ای در اجرای این سیاست‌ها داشته باشند. بدیهی است که هرچه مسئولیت مدیریت مصرف به‌صورت متوازن‌تری میان بخش‌های مختلف توزیع شود، پذیرش اجتماعی سیاست‌های مرتبط نیز افزایش خواهد یافت.

سرمایه اجتماعی؛ پشتوانه مدیریت بحران

تأکید رئیس‌جمهور بر همدلی و همکاری عمومی را می‌توان از منظر اهمیت سرمایه اجتماعی در مدیریت بحران‌های اقتصادی نیز بررسی کرد.

مشارکت شهروندان هنگامی پایدار خواهد بود که احساس کنند تلاش آنها بخشی از برنامه‌ای منسجم برای حل مشکلات کشور است و نتایج این همکاری در بهبود شرایط عمومی انعکاس پیدا می‌کند.

در مقابل، تکرار درخواست‌های مقطعی برای کاهش مصرف، بدون ارائه چشم‌اندازی روشن درباره رفع مشکلات زیرساختی، ممکن است به‌تدریج از اثربخشی برنامه‌های مشارکتی بکاهد.

اطلاع‌رسانی دقیق درباره وضعیت ذخایر، میزان ناترازی، برنامه‌های توسعه‌ای و پیشرفت پروژه‌ها می‌تواند به تقویت اعتماد عمومی کمک کند.

عبور از مدیریت فصلی

زمستان پیش‌رو آزمونی برای ارزیابی میزان آمادگی دستگاه‌های اجرایی در مدیریت انرژی خواهد بود. بااین‌حال، موفقیت در عبور از یک فصل سرد، اگرچه حائز اهمیت است، نباید جایگزین برنامه‌ریزی بلندمدت برای رفع ناترازی شود.

توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، افزایش بازده نیروگاه‌ها، بهسازی شبکه انتقال، جذب سرمایه و بهره‌گیری از ظرفیت شرکت‌های دانش‌بنیان، از جمله مسیرهایی هستند که می‌توانند آسیب‌پذیری اقتصاد کشور را در برابر کمبود انرژی کاهش دهند.

بنابراین سخنان پزشکیان درباره ضرورت همکاری مردم و مسئولان زمانی به دستاوردی پایدار تبدیل خواهد شد که مشارکت عمومی در کنار اصلاحات ساختاری قرار گیرد. امنیت انرژی کشور نه صرفاً با کاهش مصرف و نه تنها با افزایش تولید، بلکه با پیوند این دو رویکرد، مدیریت کارآمد منابع و توزیع عادلانه مسئولیت‌ها تقویت خواهد شد.

اخبار

پیام تسلیت رهبر انقلاب برای درگذشت رضا امیرخانی

رهبر معظم انقلاب در پیامی درگذشت نویسنده ادبی رضا امیرخانی را تسلیت گفتند و نوشتند: این نویسنده متعهد و خوش‌قریحه با تحقیق عمیق و خلاقیت ادبی، آثاری ماندگار به‌جا گذاشته است.

متن پیام تسلیت آیت‌الله سیدمجتبی حسینی خامنه‌ای به شرح زیر است:

بسم الله الرّحمن الرّحیم

خبر تأسّف‌انگیز وفات جناب آقای رضا امیرخانی واصل شد. این نویسندهٔ متعهّد و خوش‌قریحه با تحقیق عمیق و خلاقیّت ادبی، آثاری ماندگار به‌جا گذاشته است.

اینجانب فقدان آن مرحوم را به خانوادهٔ محترم، بستگان، و دوستداران وی به‌خصوص برادر عزیز جناب آقای چینی‌فروشان تسلیت گفته و رحمت واسعه و مغفرت الهی را برای او مسئلت‌می‌کنم.»

آخرین وضعیت موضوع حفاری گنج توسط یکی از نمایندگان مجلس

رئیس هیات نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، با اشاره به انتشار اخباری در فضای مجازی درباره اقدام یکی از نمایندگان برای حفاری با هدف یافتن گنج گفت: هیات نظارت بر رفتار نمایندگان در مواردی که گزارش یا شکایتی دریافت کند، مطابق قانون به موضوع ورود کرده و آن را مورد رسیدگی قرار خواهد داد.

محمد صالح جوکار، نماینده مردم یزد در مجلس شورای اسلامی، در گفت‌وگو با ایسنا در پاسخ به پرسشی درباره اینکه سرنوشت موضوع حفاری گنج توسط یکی از نمایندگان مجلس، اظهار داشت: هیات نظارت بر رفتار نمایندگان در مواردی که گزارش یا شکایتی دریافت کند، مطابق قانون به موضوع ورود کرده و آن را مورد رسیدگی قرار خواهد داد. ما هم در فضای مجازی و برخی رسانه ها در جریان قرار گرفتیم. یک چیزهایی هم بوده، نه اینکه چیزی نباشد. اما برابر قانون ما در مواردی می توانیم ورود کنیم که گزارش یا شکایت رسمی به دست ما برسد.

وی در پاسخ به این سوال که آیا پرونده‌ای در این خصوص به هیات نظارت بر رفتار نمایندگان ارجاع شده است یا خیر، گفت: اطلاعاتی در این زمینه از طریق رسانه‌ها مطرح شد اما تاکنون موضوعی به‌صورت رسمی به هیات ارجاع نشده است. اگر گزارش یا شکایت رسمی به دست ما برسد، قطعا هیات نظارت بر رفتار نمایندگان با جدیت این موضوع را دنبال خواهد کرد.

رئیس هیات نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس شورای اسلامی با اشاره به حدود اختیارات قانونی هیات نظارت بر رفتار نمایندگان تصریح کرد: بر اساس قانون، این هیات در صورت دریافت شکایت یا گزارش می‌تواند به موضوعات مربوط به رفتار نمایندگان ورود کند.

«ابتکار» از هشدار دیوان محاسبات به هلدینگ خلیج فارس گزارش می دهد

گره ۵۹۵ همتی منابع عمومی

گروه سیاسی - در شرایطی که دولت برای تأمین منابع موردنیاز حمایت‌های معیشتی، توسعه زیرساخت‌ها و رفع ناترازی انرژی با محدودیت‌های مالی مواجه است، گزارش تازه دیوان محاسبات درباره بدهی انباشته هلدینگ پتروشیمی خلیج فارس، بار دیگر ضرورت بازنگری در سازوکار مدیریت منابع عمومی را برجسته کرده است. براساس اعلام این نهاد نظارتی، بدهی هلدینگ مذکور بابت خوراک و گاز دریافتی به ۵۹۵ هزار میلیارد تومان رسیده است؛ رقمی که تقریباً با مجموع منابع سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها برابری می‌کند. اهمیت این گزارش صرفاً به حجم بالای مطالبات محدود نمی‌شود، بلکه پیامدهای تأخیر در بازگشت منابع عمومی به چرخه اقتصاد، ضرورت شفافیت مالی بنگاه‌های بزرگ و تأثیر این وضعیت بر توان دولت برای ایفای تعهدات اقتصادی و اجتماعی را نیز مورد توجه قرار می‌دهد.

هشدار درباره یک بدهی بزرگ

بررسی‌های دیوان محاسبات نشان می‌دهد هلدینگ پتروشیمی خلیج فارس باوجود فروش محصولات و دریافت درآمد حاصل از آنها، بابت خوراک و گاز مصرفی ۵۹۵ همت بدهی دارد.

این نهاد نظارتی هشدار داده است که ادامه وضعیت کنونی، علاوه بر محدود کردن گردش مالی شرکت‌های تأمین‌کننده گاز، می‌تواند توان عملیاتی آنها و پایداری تأمین انرژی را تحت تأثیر قرار دهد.

دیوان محاسبات همچنین پیگیری وصول مطالبات را در دستور کار قرار داده و بر ضرورت حفاظت از دارایی‌های عمومی و حقوق نسل‌های آینده تأکید کرده است.

بااین‌حال، برای ارزیابی دقیق وضعیت، انتشار اطلاعات تکمیلی درباره دوره زمانی شکل‌گیری بدهی‌ها، سهم شرکت‌های زیرمجموعه، سررسید مطالبات و دلایل تأخیر در تسویه آنها ضروری است.

روی دیگر کسری منابع دولت

در مباحث مربوط به کسری بودجه، معمولاً محدودیت درآمدهای نفتی، افزایش هزینه‌های جاری و دشواری تأمین منابع مالی مورد توجه قرار می‌گیرد. بااین‌حال، وصول نشدن مطالبات عمومی نیز می‌تواند یکی از عوامل تشدیدکننده تنگناهای مالی باشد.

هنگامی که منابع حاصل از فروش خدمات یا واگذاری مواد اولیه در موعد مقرر به چرخه مالی بخش عمومی بازنمی‌گردند، دولت برای اجرای تعهدات خود با محدودیت بیشتری مواجه می‌شود.

این وضعیت ممکن است ضرورت استقراض، انتشار اوراق بدهی یا تعویق پرداخت سایر تعهدات را افزایش دهد. هرکدام از این گزینه‌ها نیز هزینه‌هایی برای اقتصاد کشور به همراه دارند.

ازاین‌رو، پیش از اتخاذ تصمیماتی که بار مالی بیشتری بر شهروندان تحمیل می‌کنند، بررسی ظرفیت وصول مطالبات عمومی و اصلاح سازوکارهای مالی موجود اهمیت ویژه‌ای دارد.

از مطالبات معوق تا سفره مردم

مقایسه رقم اعلام‌شده با منابع سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، ابعاد اقتصادی و اجتماعی مسئله را روشن‌تر می‌کند. در شرایطی که افزایش هزینه‌های زندگی، کاهش قدرت خرید و ضرورت تقویت حمایت‌های معیشتی به دغدغه‌های اصلی خانوارها تبدیل شده‌اند، انباشت چنین حجم بالایی از مطالبات عمومی پرسش‌هایی درباره کارآمدی نظام تخصیص و وصول منابع ایجاد می‌کند.

البته بازگشت این مطالبات الزاماً به معنای امکان اختصاص تمامی آنها به پرداخت یارانه نیست؛ زیرا منابع مذکور مصارف و تعهدات قانونی مشخصی دارند. بااین‌حال، تسویه بدهی‌ها می‌تواند فشار مالی وارد بر بخش عمومی را کاهش دهد.

نکته قابل‌توجه اینکه در اقتصاد تورمی، تأخیر طولانی در وصول مطالبات، ارزش واقعی منابع قابل‌بازیابی را نیز کاهش می‌دهد. بنابراین، زمان تسویه بدهی‌ها به اندازه مبلغ آنها اهمیت دارد.

حلقه مفقوده مدیریت ناترازی انرژی

هشدار دیوان محاسبات از منظر بحران انرژی نیز قابل‌بررسی است. صنعت گاز کشور برای توسعه میادین، نوسازی تأسیسات، افزایش ظرفیت انتقال و حفظ سطح تولید، به سرمایه‌گذاری مستمر نیاز دارد.

چنانچه شرکت‌های تأمین‌کننده انرژی نتوانند مطالبات خود را در موعد مقرر دریافت کنند، توان مالی آنها برای اجرای پروژه‌های توسعه‌ای و نگهداری زیرساخت‌ها محدود خواهد شد.

در چنین شرایطی، پیامدهای یک بدهی مالی ممکن است از روابط میان چند بنگاه اقتصادی فراتر رفته و سایر صنایع و مصرف‌کنندگان را نیز تحت تأثیر قرار دهد. این موضوع به‌ویژه در آستانه فصل سرما اهمیت دارد؛ زمانی که دولت برای جلوگیری از محدودیت تأمین گاز صنایع، خواستار مشارکت عمومی در مدیریت مصرف انرژی شده است. بدیهی است در کنار اصلاح الگوی مصرف خانوارها، انضباط مالی مصرف‌کنندگان بزرگ انرژی نیز باید مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گیرد.

شفافیت بدون اختلال در تولید

صنعت پتروشیمی از بخش‌های مهم اقتصاد ایران در زمینه صادرات، ارزآوری، اشتغال و ایجاد ارزش افزوده محسوب می‌شود. بنابراین، پیگیری مطالبات عمومی باید به‌گونه‌ای انجام شود که ضمن صیانت از حقوق دولت، زمینه اختلال غیرضروری در فعالیت واحدهای تولیدی نیز فراهم نشود.

تحقق این هدف مستلزم بررسی دقیق وضعیت نقدینگی شرکت‌ها، تعهدات سرمایه‌گذاری، اختلافات احتمالی حسابداری و ظرفیت واقعی آنها برای بازپرداخت بدهی‌هاست.

همچنین ارائه توضیحات مستند از سوی مدیران هلدینگ خلیج فارس درباره منشأ بدهی‌ها و برنامه تسویه مطالبات می‌تواند به روشن شدن ابعاد پرونده کمک کند.

صرف وجود بدهی، بدون بررسی جزئیات قراردادها و تعهدات طرفین، به معنای اثبات تخلف نیست. بااین‌حال، حجم بالای مطالبات ضرورت پاسخگویی و شفافیت را دوچندان می‌کند.

ضرورت عبور از نظارت پسینی

یکی از پرسش‌های اساسی درباره چنین پرونده‌هایی این است که سازوکارهای نظارتی چگونه می‌توانند پیش از انباشته شدن بدهی‌ها، زمینه شناسایی و مدیریت آنها را فراهم کنند.

نظارت مؤثر نباید صرفاً پس از شکل‌گیری مطالبات سنگین آغاز شود. طراحی سامانه‌های یکپارچه مالی، تعیین ضمانت‌های اجرایی متناسب، انتشار دوره‌ای وضعیت بدهی بنگاه‌های بزرگ و کنترل مستمر تعهدات قراردادی می‌تواند احتمال تکرار چنین وضعیتی را کاهش دهد. از سوی دیگر، تدوین برنامه‌ای زمان‌بندی‌شده برای وصول مطالبات و اطلاع‌رسانی درباره پیشرفت آن، معیار مناسبی برای ارزیابی اثربخشی اقدامات نظارتی خواهد بود. گزارش دیوان محاسبات فرصتی برای بازنگری در مناسبات مالی بنگاه‌های بزرگ و بخش عمومی است. در اقتصادی که مردم با فشارهای معیشتی و دولت با محدودیت منابع مواجه است، مدیریت کارآمد دارایی‌های عمومی اهمیت مضاعفی دارد. آنچه اکنون انتظار می‌رود، عبور از مرحله اعلام ارقام و حرکت به سمت شفاف‌سازی، تعیین مسئولیت‌ها، وصول مطالبات و اصلاح سازوکارهایی است که از انباشت مجدد چنین بدهی‌هایی جلوگیری کنند.

معاون اول رئیس‌جمهور اعلام کرد

دولت چهاردهم دولت جنگ است

محمدرضا عارف در جلسه بررسی وضعیت ذخایر کالاهای اساسی و دارو، با بیان اینکه ذخایر کالاهای اساسی کشور در وضعیت بسیار خوبی قرار دارد، اظهار کرد: شرایط امروز کشور حاصل عملکرد مناسب همه دستگاه‌ها از جمله وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، امور اقتصادی و دارایی، کشور و امور خارجه، سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی است که با وفاق و همدلی در میدان حضور داشتند و با نگاه حل مسئله عمل کردند.

معاون اول رئیس‌جمهوری با اشاره به همراهی نهادهای عمومی، بخش خصوصی و فروشگاه‌های زنجیره‌ای با دولت در تأمین نیازهای مردم، از عملکرد استانداری‌ها قدردانی کرد و افزود: استانداری‌ها در تحقق راهبرد تفویض اختیار خوش درخشیدند.

عارف، شجاعت ذاتی و اعتقادی رئیس‌جمهوری را مهم‌ترین عامل موفقیت کشور در تأمین کالاهای اساسی دانست و اظهار کرد: اقدامات دکتر پزشکیان در این مدت گره‌گشا بود و رضایت خداوند و مردم همواره محور اقدامات ایشان است. شاهد تلاش‌های شبانه‌روزی دکتر پزشکیان هستم و هرگاه وزرا موضوع مهمی درباره مسائل کشور مطرح می‌کرد، رئیس‌جمهوری بلافاصله جلساتی برای بررسی و حل آن مسائل برگزار می‌کرد. وی با اشاره به تصمیمات دولت در زمینه اصلاح ساختار اقتصادی کشور گفت: اتخاذ این تصمیمات می‌توانست مسائلی برای کشور ایجاد کند و جراحی اقتصادی نیز ممکن بود با دردهایی همراه باشد، اما رئیس‌جمهوری ریسک برخی دردهای جزئی را پذیرفت و با عنایت خداوند و همراهی مردم، حتی در بخش‌هایی که نسبت به اجرای اصلاحات اقتصادی نگرانی داشتیم، عملکرد موفق‌تری حاصل شد. معاون اول رئیس‌جمهوری با اشاره به نگرانی‌های اولیه درباره اصلاح قیمت بنزین، اظهار کرد: با همراهی سایر قوا، بخش‌های امنیتی و شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوا، تصمیمات اتخاذشده به‌خوبی اجرایی شد. نتیجه این اقدامات آن بود که ایران به‌عنوان کشوری که سال‌ها تحت تحریم قرار داشت، در برابر آمریکا که مدعی ابرقدرتی است، ایستادگی کرد و اجازه نداد دشمن به اهداف خود دست یابد. عارف با قدردانی از عملکرد بخش خصوصی و همراهی فعالان اقتصادی با دولت در تأمین کالاهای اساسی گفت: بخش خصوصی طلبکار دولت است و دولت نیز بدهی‌های به‌جامانده از گذشته به بخش خصوصی را به رسمیت شناخته است.وی با قدردانی از صبر و همراهی بخش خصوصی در زمینه دریافت مطالبات خود از دولت، ابراز امیدواری کرد که با توجه به تأکید رئیس‌جمهوری، این مطالبات هرچه سریع‌تر پرداخت شود. معاون اول رئیس‌جمهوری وضعیت ذخایر کالاهای اساسی کشور را مطلوب و فراتر از میزان تعیین‌شده در مصوبات شورای عالی امنیت ملی ارزیابی کرد و گفت: مبادلات تجاری کشور نیز در وضعیت مناسبی قرار دارد و واردات کالاهای اساسی از بنادر و مبادی شرقی و غربی کشور در حال انجام است. اثبات کردیم که دست ما در برابر محاصره دریایی دشمن بسته نیست.

عارف همچنین بر ضرورت تداوم روند توسعه بنادر شمالی کشور و سایر مبادی ورودی تأکید کرد و افزود: دشمن باید متوجه شود که اگر محدودیت‌هایی در بنادر جنوبی ایجاد کند، کشور دچار مشکل نخواهد شد و این محدودیت‌ها را از طریق سایر مبادی مرزی جبران خواهیم کرد. وی با اشاره به شرایط خاص کشور اظهار کرد: دولت چهاردهم دولت جنگ است. هیچ‌یک از دولت‌های گذشته به‌صورت مستقیم با آمریکا در جنگ نبودند، اما ما برای دفاع از خود آمادگی داشتیم و آمادگی امروز ما به‌هیچ‌وجه با ابتدای دولت قابل مقایسه نیست. با تدبیر رهبر شهید انقلاب و امام سوم انقلاب و همراهی مردم، این مسیر را پیش می‌بریم. البته مشکلاتی نیز وجود دارد، اما راهکارهای ما برای حل این مشکلات بومی است. معاون اول رئیس‌جمهوری با بیان اینکه ایران در شرایط خاصی قرار دارد، اظهار کرد: دشمن دیگر از هدف سرنگونی نظام دست برداشته است و نمی‌خواهد بیش از این در تاریخ مورد تمسخر قرار گیرد که قصد سرنگونی نظامی را داشت، اما آن نظام مقاومت کرد و با قدرت بیشتری در مسائل بین‌المللی نقش‌آفرینی کرد.

عارف با تأکید بر آمادگی کامل کشور برای دفاع تصریح کرد: رزمندگان ما اثبات کردند که مرد میدان هستند و از سوی دیگر، ما اهل گفت‌وگو نیز هستیم.

وی خطاب به رسانه‌ها و صاحبان قلم، خواستار انعکاس عملکرد کشور در دو تا سه سال اخیر، فارغ از گرایش‌ها و جریان‌های سیاسی شد و گفت: شما صاحبان قلم، فراتر از جریان‌های سیاسی، عملکرد دو تا سه سال اخیر را به تصویر بکشید و دولت را نقد و آسیب‌شناسی کنید تا روند امور اصلاح شود؛ زیرا نمی‌توانیم مدعی باشیم که شرایط ایران ایده‌آل است و مشکلاتی نیز وجود دارد.